

HEKSENKRING

Als ik dit schrijf is het Internationale Vrouwen-dag. Tevens staan we aan de vooravond van nieuwe parlementsverkiezingen. Iedere politieke partij loopt over van (ouderen)zorg, (burger)participatie, (vreemdelingen) emancipatie en -acceptatie, duurzaamheid (vooral in de landbouw) en (straat) veiligheid. Dat is waar het volk behoefte aan heeft. Je hoort niemand meer over natuur- en milieubescherming. De terugtrek-

FOTO: O. OP DEN KAMP

kende overheid laat de leefbaarheid van onze kinderen over aan enkele goedwillende vrijwilligers. Zo werkt het nu eenmaal in een democratie. Wie zijn belangen onvoldoende onder de publieke aandacht weet te brengen, is bij voorbaat kansloos in het realiseren van zijn doelen. Dat geldt voor de positie van de natuur, maar ook voor die van de vrouw. Hoe is het anders anno 2017 mogelijk dat de helft van de bevolking nog steeds sterk ondervertegenwoordigd is in politiek, overheid en bedrijfsleven?

Maar het kan erger. Dat bewijst de heksenvervolging in het begin van de zeventiende eeuw in Roermond. Opmerkelijk genoeg zijn er veel parallellen met de huidige tijd te ontdekken. U moet die zelf maar zien te duiden.

In 1613 vond in de bisschopsstad het grootste heksenproces uit de Nederlandse geschiedenis plaats. Dit gebeurde tijdens het emeritaat van de derde bisschop van het Eerste Bisdom Roermond, Jacobus a Castro. Dit is bijzonder, omdat juist deze bisschop tijdens zijn ambtsperiode als een innemend man en geestelijk vader voor alle gelovigen betiteld werd. Het proces leidde tot veroordeling en executie van 64 (voornamelijk) vrouwen op de brandstapel. Daarmee aangevend dat de vermeende heidense gebruiken in onze regio's veel sterker waren dan de christelijke boodschap. De heksensabbat, als verering van de duivel, vormde voor de kerkelijke rechtbanken (belast met de inquisitie) de aanleiding tot een wrede vervolging van iedereen die niet in de toenmalige denkbeelden van de Spaanse overheersers en de lokale bevolking paste.

Wie waren die heksen? In de kleine wereld van het platteland was iedereen die zich opvallend gedroeg al snel een buitenbeentje. Dat gold zeker voor vreemdelingen. De 'echte' heksen waren bovendien vaak vrouwen die zich bezighielden met het verzamelen van kruiden tegen allerlei kwalen. Zij konden omgaan met de vijandige natuur die in de

ogen van velen een constante bedreiging vormde. Vooral oudere wijze vrouwen die de zorg voor hun medeburgers op zich namen werden al snel als heks betiteld.

Interessant is om te weten hoe heksen werden uitgekozen. Vaak begon dit met afgunst en roddels die ertoe leidden dat bepaalde personen bij de inquisiteurs in beeld kwamen. Daarna bewezen diverse proeven het gelijk van de aanklagers. Dat ge-

beurde met vragenlijsten, maar ook met fysieke proeven als de waterproef (vrouwen werden geboeid en ontkleed in het water gegooid, alleen heksen bleven drijven), de diaboliproef (bepaalde vlekken op het lichaam gingen bij heksen niet bloeden als er in geprikt werd), de waagproef (heksen hadden per definitie weinig massa om te kunnen vliegen). Al deze eigenschappen wezen op een pact met de duivel.

En wat te denken over de bezem? Deze kwam volgens Pieter van Os in de NRC rond 1450 voor het eerst in beeld bij afbeeldingen van Waldenzen (in 1184 door de paus geëxcommuniceerde katholieken). Ze werden vooral in Frankrijk sterk vervolgd en belandden niet zelden op de brandstapel. De bezem als heksenattribuut heeft diverse betekenissen. Aanvankelijk werd de bezem tijdens heidense rituelen door vrouwen gebruikt om er tijdens bezwerende dansen op de akkers mee rond te springen om het koren hoger te laten groeien. Bij omstanders, niet zelden onder invloed van hallucinerende middelen, vlogen de vrouwen tijdens deze sessies daarna al snel door de lucht. De bezemsteel staat ook voor extraverte vrouwelijke seks en daarmee voor een heidens symbool dat mannen nogal angst in boezemde. Tevens is de bezem natuurlijk het ultieme poetsmiddel, het kenmerk van vrouwelijke huiselijkheid. Volgens Pieter van Os spot een vrouw die een bezem tussen haar benen stopt met de plek die vrouwen in de samenleving is toebedacht.

De boodschap die ik daarmee wil uitdragen: Vrouwen, vermijd het dictaat van de weegschaal, die is net als de heksenwaag voorgoed uit de tijd. Word voluptueuzer als je voor vol wil worden aangezien. Kom vooral uit die heksenkring! Daarentegen lijkt het me niet verkeerd om mannen wat angst aan te jagen. En als daarvoor een bezemsteel nodig is, zou ik dat middel niet onbenut laten.

A. Lenders